

הפרדיגמה החדשה

ראשי » הפרדיגמה החדשה

הפרדיגמה החדשה

פרדיגמה חדשה לתהליך המדיני של הסכסוך הישראלי פלסטיני

קידום פתרון מדיני על בסיס שתי מדינות לשני עמים באמצעות התקדמות חד-צדדית קונסטרוקטיבית עם
תמיכה בינלאומית

28 בדצמבר 2011

כללי

עתיד כחול לבן היא תנועה ישראלית המקדמת פתרון של שתי מדינות לשני עמים כהסדר המשרת באופן הטוב ביותר את כל תושבי האיזור, יהודים וערבים כאחד, ואשר עונה על צרכי הצדק, ההגדרה העצמית והיציבות שלהם. לאחרונה הוקפאו כל המגעים שעשויים להביא להתקדמות בתהליך להבאת הסדר כזה. עתיד כחול לבן מציעה כאן פרדיגמה חדשה המבוססת על צעדים חד-צדדיים קונסטרוקטיביים ומקביליים בשילוב מו"מ ובתמיכה בינלאומית.

המצב הנוכחי

התמורות בעולם הערבי ובמזרח התיכון הוכיחו כמה קשה לצפות את העתיד באזורנו. בעיצומן של ההתרחשויות האזוריות דרמטיות, ברור כי לא מתקיים תהליך מדיני בין ישראל לפלסטינים, וכי האפשרות לחידושו גם היא לא נראית באופק.

גם אם יעתרו הצדדים להפצרות הקהיליה הבינלאומית ויחזרו לשולחן המו"מ, קטנים הסיכויים ששיחות ישירות יובילו להתקדמות משמעותית. יכולתם של המנהיגים להגיע אפילו לנקודה אליה הגיעו אהוד אולמרט ואבו מאזן בשנת 2008 מוטלת בספק. בהשוואה לנסיון העבר, הקואליציה בישראל נצית הרבה יותר, והמנהיגות הפלסטינית לא יכולה

להתבסס על תמיכת מדינות ערב המתונות עקב השינויים בעולם הערבי. קריסתו הצפויה של נסיון לחדש את המשא ומתן עשוייה להזיק לקידום התהליך הרבה יותר מהפסקת השיחות ב-2008. לכן הנחת העבודה צריכה להיות שהצדדים לא יגיעו בעתיד הקרוב להסדר במו"מ.

אך בה בעת הסטאטוס קוו הנוכחי אינו יציב. בחמש עשרה השנים האחרונות חלה הרעה ביחסי הצדדים ופתרון הסכסוך נראה רחוק ביותר. בשני הצדדים יש הקצנה אידיאולוגית. הולך ונסגר חלון ההזדמנויות לכינונה של מדינה יהודית-דמוקרטית ובטוחה בגבולות מוכרים, לצד מדינה פלסטינית מפורזת ועצמאית.

לכן על ישראל לפעול למיתון השפעתו של הסכסוך וליצור מציאות של שתי מדינות לשני עמים. בהעדר פתרון לסכסוך, ובהנחת פעילות ההתנחלות המתמשכת והאלימות הגוברת של מתנחלים (גם אם היא מגונה ע"י הממשלה), ישראל נצבת בפני בידוד בינלאומי גובר אשר ישפיע על בטחונה וכלכלתה באופן בלתי קביל. גם הפלסטינים משיגים תועלת שולית בלבד מעוד החלטה בינלאומית התומכת בהם. אבדן התקווה בצד הפלסטיני עלול להוביל להתפרצות מחודשת של אלימות. כלומר לשני הצדדים יש הרבה מה להפסיד מהשפעות התמשכות הסטאטוס קוו.

מאז הוצגו עקרונות קלינטון בשנת 2000, נראה כי כל היוזמות לסיום הסכסוך [1] התבססו על עקרונות דומים. חוסר היכולת להגיע להסכם אמנם מאכזב, אך הוא גם מסוכן ולכן מדגיש את הצורך דחוף ביצירת פרדיגמה חדשה לתהליך, אשר תתאים למציאות העכשווית. פרדיגמה כזו צריכה להעניק לצדדים תחושת התקדמות ותקווה, ולא למנוע את האפשרות לחזרה מהירה למו"מ המבוסס על העקרונות המקובלים להסדר קבע.

סוגי מהלכים חד צדדיים

מהלכים חד-צדדיים שבוצעו בעבר ע"י מי מהצדדים ספגו בדך כלל ביקורת בגלל עצם היותם חד-צדדיים, ולעתים אף נתפסו כמהלכים שתרמו לליבוי הסכסוך. עם זאת יש להבחין בין מהלכים חד-צדדיים קונסטרוקטיביים וכאלה שאינם. על אבחנה זו, המתוארת להלן, מבוססת הפרדיגמה החדשה המוצעת ע"י עתיד כחול לבן.

מהלך חד-צדדי קונסטרוקטיבי הוא מהלך המקדם מציאות של שתי מדינות, ושאינו סותר את חזון שתי המדינות כפי שתואר ביוזמת הנשיא קלינטון וביוזמות דומות אחרות. תוצאותיו הישירות של מהלך כזה לא יהיו מכשול לחזרת הצדדים לשולחן הדיונים. מהלך חד צדדי שאינו קונסטרוקטיבי (דסטרוקטיבי) הוא מהלך המרחיק מציאות של שתי מדינות ושתוצאותיו הישירות מקשות על הצדדים לשוב לשולחן הדיונים.

בעבר לא נבחנו המהלכים החד-צדדיים על-פי קריטריון הקונסטרוקטיביות. אם היו נבחנים כך, סביר שלא היו כה שנויים במחלוקת. לדוגמה, בספטמבר 2011 פנו הפלסטינים לאו"ם ולמוסדות המסונפים בבקשה להתקבל כמדינה חברה. פנייה זו נתקלה בהתנגדות עזה של ארה"ב ובתגובה פושרת של הקהילה הבינלאומית. ההתנגדות, שאורגנה ע"י ישראל, התבססה על הטענות שהמהלך נעשה באופן חד-צדדי. אמנם המהלך נעשה במנותק מהקשר של מו"מ, אך ברור שהכרה של האו"ם במדינה פלסטינית אינה עומדת בניגוד לחזון שתי המדינות, מכיוון שעל-פי החזון אמורה לקום מדינה פלסטינית ומן הסתם להתקבל כחברה מלאה בארגון האו"ם על מוסדותיו השונים. לפיכך, כאשר ישובו הצדדים לשולחן הדיונים הכרזת המדינה הפלסטינית וההכרה הבינלאומית לא אמורות להוות מכשול להתקדמות המו"מ.

דוגמה נוספת היא ההתנתקות הישראלית מעזה ומצפון השומרון שהתקבלה בתשואות ע"י הקהילה הבינלאומית מכיוון שגם היא התאימה לחזון שתי המדינות. הפלסטינים ראו בהתנתקות מכשול עקב העדר התאום עימם.

לעומת זאת, פעילות ההתנחלות מחוץ לגושי ההתיישבות[2] נתפסת בצדק הן ע"י הפלסטינים והן ע"י הקהילה הבינלאומית כפעילות חד-צדדית דסטרוקטיבית, מכיוון שהיא עומדת בסתירה לפתרון שתי המדינות.

עקרונות הפרדיגמה של עתיד כחול לבן

הפרדיגמה החדשה מבוססת על יצירה הדרגתית של **מציאות של שתי מדינות**, למרות שהצדדים יתקדמו לכיוון מציאות כזו לאו דווקא באמצעות מו"מ ישיר, אלא ע"י ביצוע שורה של צעדים מדורגים וחד צדדיים, שעומדים בקריטריון הקונסטרוקטיביות.

מאפיין נוסף של ההצעה הוא שבכל עת הצדדים יכולים לשוב לשולחן המו"מ ללא שנפגעו סיכויי ההתקדמות של הדיונים. כך מסלול המו"מ נותר פתוח ושני הצדדים מכירים בכך שניתן להגיע להסכם קבע רק באמצעותו. עם זאת, עד שיבשילו התנאים לשיבה למו"מ הצדדים ינועו קדימה באופן בלתי מותנה.

על הצדדים לשאוף לנוע במקביל בציר המו"מ ובציר הבלתי מותנה – לנסות לחדש את המו"מ במטרה להגיע להסכם, ובה בעת לקדם מהלכים חד צדדיים קונסטרוקטיביים התואמים את האינטרסים שלהם ובאופן בלתי תלוי בהדדיות, ובתמיכת הקהילה הבינלאומית.

כל צד יכול לממש את המודל באופן בלתי תלוי בצד השני, כלומר אין צורך בהסכמה הדדית. האינטרס הישראלי הוא ליצור מציאות של שתי מדינות, ולכן על ישראל לפעול למען מטרה זו בלי קשר לפעולות הצד השני. בנוסף, הקהילה הבינלאומית יכולה לאמץ את המתווה המוצע ולעודד את הצדדים להתקדם על פיו גם בטרם בחרו הצדדים לעשות כן.

צעדים מוצעים לישראל במסגרת המתווה

על ישראל להתקדם למציאות של שתי מדינות לשני עמים, בעיקר ע"י הכרזה שאין לה תביעת ריבונות על מרבית השטחים המוחזקים, וע"י פעולה בהתאם להכרזה זו, ובכלל זה ההכנה לחזרתם של המתנחלים המתגוררים ממזרח לגדר הבטחון אל תחומי הקו הירוק וגושי ההתיישבות. ובפרט, על ישראל לאמץ מדיניות הכוללת שאיפה עקבית לחידוש המו"מ להסכם קבע המבוסס עקרונות קלינטון, וזאת במקביל לביצוע צעדים חד-צדדיים במסלול בלתי-מותנה, שאינו תלוי בחידוש או ההתקדמות במו"מ, כלהלן:

- הקפאת הבנייה ממזרח לגדר ההפרדה ובשכונות של ירושלים שבהן רוב פלסטיני מובהק. ניתן להמשיך בבניה בגושי ההתיישבות ובשכונות היהודיות בירושלים. [ניתן לשקול העברת שטחים ממזרח לגדר לניהול פלסטיני באופן מדורג ומותנה בהתקמות בערוץ המו"מ, וזאת אם קיים תיאום מניח את הדעת עם הפלסטינים].
- החלת חוק פינוי מרצון למתנחלים המתגוררים ממזרח לגדר, כך שיתאפשר להם לעבור להתגורר בתחומי הקו הירוק וגושי ההתיישבות עוד טרם הסכם, תוך קבלת פיצוי הולם עבור הנכסים שהם משאירים.[3]
- הכנת תכנית לאומית לקליטת המתנחלים שישובו לתחומי הקו הירוק, בין אם במסגרת הסכם ובין אם לאו. על תכנית כזו לכלול מרכיבי תכנון אורבני, תעסוקתי, פסיכולוגי וחברתי.[4]

באמצעות צעדים אלה תעביר ישראל מסר שאינה רואה את עתידה בשטחים שממזרח לגדר, וזאת מבלי לסכן את בטחונה בשלבי המעבר. למסר זה יהיו מספר קהלים, כאשר לכל אחד מהם תהייה השלכה רלוונטית עבורו:

- הקהילה הבינלאומית – ישראל תשקם את האמון בינה לבין הקהילה הבינלאומית, שנפגע קשות בשנים האחרונות, דבר ישאפשר לה לצאת מהבידוד הבינלאומי הגובר. ע"י הדגמת קידום מציאות של שתי מדינות, תוכיח ישראל את כנות כוונותיה להגיע לפתרון המבוסס על חזון שתי המדינות.
- הפלסטינים – מספר מסרים יועברו לפלסטינים ע"י המהלך: ראשית, שישראל אינה מתנגדת להקמתה של מדינה פלסטינית, מכיוון שהיא מבצעת צעדים בשטח המקדמים זאת. בנוסף, המשך הבנייה בגושי ההתיישבות יעביר את המסר שמוטב לכולם לחזור לערוץ המו"מ, מכיוון שבהעדר מו"מ תתקבע מציאות של שתי מדינות כאשר קו הגבול המפריד ביניהן הוא הקו של גדר ההפרדה, תוצאה בלתי רצויה עבור הפלסטינים. בנוסף, הפלסטינים גם עשויים לקבל תמיכה מהקהילה הבינלאומית לבצע צעדים חד-צדדיים קונסטרוקטיביים מצידם.
- הציבור הישראלי – הציבור בישראל יקבל מסר בהיר מממשלתו באשר לצורך בפתרון שתי המדינות. בנוסף, התכנית הלאומית לקליטה תקרא לציבור להיות שותף ולסייע למתנחלים אשר היו בשליחות המדינה ומשימתם הסתיימה, ולהתחיל באיחוי השסעים בחברה הישראלית שנבעו מהמחלוקת ארוכת השנים בנושא ההתנחלויות.
- המתנחלים – המתנחלים המתגוררים ממזרח לגדר ההפרדה יבינו שישראל לא מתכוונת להחיל את ריבונותה שם, ולכן עליהם להתחיל לחשוב על עתידם. ניתן לצפות כי רבים ינצלו את חוק פינוי ופיצוי מרצון, בעוד לאחרים יקח זמן להסתגל.

תפקידה של הקהילה הבינלאומית

הקהילה הבינלאומית יכולה לאמץ את הפרדיגמה המוצעת גם לפני שיעשו זאת הצדדים עצמם. ע"י אימוץ האבחנה בין צעדים חד-צדדים שהם קונסטרוקטיביים וכאלה שאינם (כלומר בין כאלה המקדמים לקראת חזון שתי המדינות וכאלה שלא), הקהילה הבינלאומית יכולה לתמוך בצעדים שמבצע אחד הצדדים, גם אם הצד השני לא תומך בהם. לדוגמה, צעדים כמו הפניה הפלסטינית להכרה בינלאומית, וההתנתקות הישראלית מעזה יקבלו תמיכה, אך שיגור רקטות מעזה והמשך ההתנחלות ממזרח לגדר יגונו.

בנוסף, הקהילה הבינלאומית יכולה לעודד את הצדדים להתקדם בצעדים חד-צדדיים קונסטרוקטיביים, בה בעת שהיא מכינה את התנאים וממשיכה לעודד את הצדדים לשוב למסלול המו"מ. הקהילה הבינלאומית יכולה לעודד את הפלסטינים לאמץ את הפרדיגמה המוצעת, וכן לתמוך במאמצי עתיד כחול לבן לשכנע את הממשלה הישראלית לעשות כן. כך תתאפשר התקדמות חד-צדדית מקבילית, אשר עקב האופי הקונסטרוקטיבי שלה עשויה להחזיר את הצדדים לשולחן המו"מ.

סיכום

המתווה המוצע ע"י עתיד כחול לבן לתהליך המדיני בין ישראל לפלסטינים מדגיש את חשיבותם של צעדים חד צדדיים קונסטרוקטיביים, ואת אימוץ מסלול הפעילות החד-צדדי המקבילי ע"י שני הצדדים והקהילה הבינלאומית. בנוסף, המתווה קורא למסלול התקדמות כפול – הן חד-צדדי והן במו"מ. אימוץ מתווה זה יאפשר מוצא מהמבוי הסתום בו נמצא כעת התהליך, ויועיל לכל הצדדים. התקדמות על-פי המתווה המוצע תקדם מציאות של שתי מדינות, ותתניע מחדש את התהליך המדיני עד להבשלת התנאים לחידוש מו"מ משמעותי בין הצדדים והגעה להסכם של שתי מדינות.

[1] יוזמות אחרות כוללות את הצהרת העקרונות של המפקד הלאומי (אילון-נוסייבה), יוזמת השלום הערבית, הסכם ז'נבה, כמו גם הצהרותיהם של הנשיאים בוש ואובמה אשר חזרו והדגישו את העקרונות המשותפים לכל יתר המתווים.

[2] גושי התיישבות שסביר שישארו בגבולות ישראל הסופיים בעקבות חילופי שטחים על בסיס גבולות 67, שהם הבסיס לגבול בין שתי המדינות כפי שמוצע בכל המתווים המקובלים לחזון שתי המדינות.

[3] עתיד כחול לבן נסחה הצעת חוק מתאימה ונמצאת במגעים עם מספר חברי כנסת לצורך קידומה לחקיקה.

[4] עתיד כחול לבן מכינה חלק מהמרכיבים של תכנית כזו.

השארו בקשר

שליחה

דואר אלקטרוני

עקבו אחרינו

עתיד כחול לבן

17,441 likes

Like Page

Donate

17 friends like this

עקבו אחרינו גם ב-

מפסיקים לפחד. מדברים על זה.